

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο των προσεχών δημοσιονομικών προοπτικών»

(2005/C 267/04)

Στις 29 Νοεμβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 262, παράγραφος 2 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η προσεχής Προεδρία του Λουξεμβούργου του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Απριλίου με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Sirkeinen και των συνεισηγητών κ.κ. Ehnmark και Ribbe.

Κατά την 417η σύνοδο ολομέλειας, στις 11/12 Μαΐου 2005 (συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 2005) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με ψήφους 151 υπέρ, 1 κατά και 8 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει και στο παρελθόν γνωμοδοτήσεις οι οποίες κάλυπταν με ολοκληρωμένο τρόπο τη στρατηγική της Ε.Ε. στο χώρο της βιώσιμης ανάπτυξης. Στην παρούσα, διερευνητική γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ εξετάζει, κατόπιν προσκλήσεως της Λουξεμβουργιανής Προεδρίας, τη σχέση που υφίσταται μεταξύ βιώσιμης ανάπτυξης και δημοσιονομικών προοπτικών—δηλαδή τι μπορεί και τι πρέπει να γίνει μέσω των δημοσιονομικών πολιτικών για να ενσωματωθεί σε αυτές και να προαχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη. Η γνωμοδότηση είναι δομημένη με βάση τις επικεφαλίδες — τομείς προτεραιότητας — της ανακοίνωσης για τις δημοσιονομικές προοπτικές.

1.2 Η σχέση του κοινοτικού προϋπολογισμού με το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης είναι περίπλοκη. Η ΕΟΚΕ καταβάλλει προσπάθειες για τη διεξοδική εξέταση του θέματος στην παρούσα γνωμοδότηση, ωστόσο δεν μπορεί να καλύψει λεπτομερώς όλες τις πτυχές του. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να συλλεχθούν και να αναλυθούν σε ευρεία κλίμακα δεδομένα και απόψεις σχετικά με τα ανωτέρω ζητήματα.

1.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί και είναι έτοιμη να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη συνέχεια της προσπάθειας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο σημείο αυτό, μπορεί να συμβάλει σημαντικά, στα πλαίσια της εντολής που της ανατέθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον Μάρτιο του 2005, σχετικά με την υλοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Το διαδραστικό δίκτυο με την κοινωνία των πολιτών και τους ενδιαφερόμενους εταίρους, που κλήθηκε να δημιουργήσει, διαμορφώνει τις κατάλληλες διαρθρώσεις προβληματισμού για τη διενέργεια μιας αποτελεσματικής αξιολόγησης, που θα έχει πολυδιάστατο (οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό) και διαφανή χαρακτήρα, ενισχύοντας παράλληλα την ιδιοποίηση των κοινοτικών πολιτικών από τους επιτόπιους παράγοντες.

2. Η Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007-2013

2.1 Στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Η οικοδόμηση του κοινού μας μέλλοντος — Προκλήσεις πολιτικής και δημοσιονομικά μέσα της διευρυμένης Ένωσης» 2007-2013⁽¹⁾ της 10ης Φεβρουαρίου

2004 η Επιτροπή διατυπώνει τις προτεραιότητές της για τη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και τις προτάσεις της για τις χρηματοδοτικές ανάγκες, τα χρηματοδοτικά μέσα, τη διακυβέρνηση και το νέο χρηματοδοτικό πλαίσιο καθώς και για το σύστημα χρηματοδότησης. Οι τρεις προτεραιότητες για τις προσεχείς δημοσιονομικές προοπτικές είναι:

- Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, έτσι ώστε να επιτευχθεί ειδικότερα ο ευρύτερος στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης,
- η πολιτική έννοια της ιδιότητας του ευρωπαίου πολίτη, η οποία βασίζεται στην ολοκλήρωση ενός χώρου ελευθερίας, δικαιοσύνης, ασφάλειας και πρόσβασης σε βασικά δημόσια αγαθά, και
- ο ρόλος της Ευρώπης ως παγκόσμιου εταίρου που προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη και συμβάλλει στην ασφάλεια.

2.1.1 Η πρόταση για την θέσπιση νέου χρηματοδοτικού πλαισίου ομαδοποιείται στους ακόλουθους τομείς: (επισυνάπτεται πίνακας)

1. Βιώσιμη ανάπτυξη

- 1α) Ανταγωνιστικότητα για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση
- 1β) Συνοχή για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση

2. Προστασία και διαχείριση των φυσικών πόρων συμπεριλαμβανομένου και του τομέα της Γεωργίας

3. Ίθαγένεια, ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη

4. Η ΕΕ ως παγκόσμιος εταίρος

5. Διοίκηση.

2.1.2 Η Επιτροπή προτείνει μεγαλύτερη αύξηση των δαπανών στην προτεραιότητα 1. Προτείνεται αύξηση των συνολικών πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων, από 120,7 εκατομμύρια ευρώ το 2006, σε 158,4 εκατ. το 2013. Οι πιστώσεις αυτές θα πρέπει να καλυφθούν από πληρωμές ύψους 1,24 % του ΑΕγχΠ, συμπεριλαμβανομένου περιθωρίου 0,10 %.

⁽¹⁾ COM(2004) 101 τελικό

2.1.3 Στη γνωμοδότησή της για τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007-2013, η ΕΟΚΕ στηρίζει σε γενικές γραμμές την ανωτέρω ανακοίνωση, το κείμενο της οποίας κρίνει ως συνεκτικό, με στέρεο και οραματικό πολιτικό υπόβαθρο, με σαφείς και συνεπείς προτεραιότητες και επιλογές πολιτικής πρακτικής, αλλά και ισορροπημένο. Στο επίπεδο των ιδίων πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού θεωρεί ότι επιβάλλεται «να επιλεγεί η αύξηση των ιδίων πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού, για τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013, πέραν του ισχύοντος δημοσιονομικού πλαισίου, στο ανώτατο ποσοστό του 1,30 % του ΑΕΠ».

3. Γενικές Παρατηρήσεις

3.1 Είναι εξαιρετικά σημαντικό, οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές, δηλαδή το πλαίσιο των κοινοτικών προϋπολογισμών για την περίοδο 2007-2013, να αντανακλούν τις προτεραιότητες της Ένωσης, και ειδικά τους στόχους της Λισσαβόνας και τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η εκτεταμένη αναδιάρθρωση των δαπανών. Εάν οι δημοσιονομικές προοπτικές, δεδομένου του σχετικά μακροπρόθεσμου χρονικού τους ορίζοντα, δεν καθοδηγήσουν την ανάπτυξη της ΕΕ προς την ορθή κατεύθυνση, η ελπίδα να επιτευχθεί ο στόχος αυτός με άλλες πολιτικές ή μεταγενέστερες οικονομικές προσαρμογές είναι μικρή.

3.2 Στη γνωμοδότησή της, η ΕΟΚΕ δεν εξετάζει αναλυτικά το ζήτημα του επιπέδου των ιδίων πόρων, καθώς το εν λόγω θέμα εξετάστηκε διεξοδικά στην προηγούμενη γνωμοδότησή της που αναφέρεται στο σημείο 2.1. Ωστόσο, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να αποδειχθεί ισχυρή όσον αφορά την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της και την ανταπόκριση στις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών της, εάν δεν διαθέτει σημαντικούς χρηματοδοτικούς πόρους. Η χρηματοδότηση από την Ε.Ε. μπορεί να λειτουργήσει ως σημαντικός πολλαπλασιαστής επί του συνόλου των πόρων που διατίθενται για συγκεκριμένους στόχους, δυναμικό το οποίο πρέπει να αξιοποιηθεί πλήρως. Επί του παρόντος, υπάρχει ένταση κατ' αρχάς μεταξύ των θέσεων των κρατών μελών που είναι «καθαροί συνεισφέροντες» του κοινοτικού προϋπολογισμού, δεύτερον μεταξύ των σημερινών κύριων αποδεκτών, τρίτον μεταξύ των πολιτικών δεσμεύσεων προς τα νέα κράτη μέλη και τους πολίτες τους και τέταρτον μεταξύ των αναγκών για ανακατανομή πόρων στις νέες προτεραιότητες της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι απαραίτητη η αναδιάρθρωση των δαπανών προς την κατεύθυνση της υλοποίησης των προτεραιοτήτων της Ένωσης, ανεξαρτήτως του ύψους των ιδίων πόρων που τελικά θα αποφασισθεί.

4. Η έννοια της «Βιώσιμης Ανάπτυξης»

4.1 Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη βασίζεται στην αλληλοδιασύνδεση, στην αλληλεξάρτηση και συνεκτικότητα μεταξύ των επανομαζόμενων «τριών πυλώνων» των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεωρήσεων. Η βιώσιμη ανάπτυξη καλύπτει και ποιοτικές και ποσοτικές πτυχές. Οι πολιτικές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνουν ταυτόχρονα υπόψη και τις τρεις πτυχές. Οι πολιτικές που εστιάζουν σε έναν από τους ανωτέρω ή σε άλλους πολιτικούς τομείς, πρέπει να συνάδουν με τους αντίστοιχους στόχους.

4.2 Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνει μια μακροπρόθεσμη και μια καθολική διάσταση. Διαγενεακή δικαιοσύνη

σημαίνει ότι οι σημερινές γενεές δεν πρέπει να ζουν σε βάρος των μελλοντικών. Η παγκόσμια διανεμητική δικαιοσύνη δεν μας επιτρέπει να ζούμε σε βάρος άλλων κοινωνιών, εμποδίζοντας την ανάπτυξη της ευημερίας τους ή την εξάλειψη της φτώχειας στον κόσμο.

4.3 Η στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη διαφέρει από τον συνήθη ορισμό μιας στρατηγικής, γιατί δεν προσδιορίζει ένα συγκεκριμένο στόχο και το αντίστοιχο πρόγραμμα μέτρων για την επίτευξή του, αλλά επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στη βιώσιμη χαρακτήρα της αναπτυξιακής προσπάθειας. Όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, είναι αδύνατο να ορισθεί προθεσμία για την υλοποίησή της, δεδομένου ότι δεν συνιστά τόσο στόχο, αλλά μάλλον διαδικασία. Το βασικό ζήτημα είναι να εξασφαλιστεί ότι, ειδικά μακροπρόθεσμα, οι εξελίξεις είναι συνεκτικές και οδεύουν πραγματικά προς την πλήρωση των προαναφερόμενων κριτηρίων (σημεία 4.1 και 4.2). Αυτή είναι η πραγματική πρόκληση στην περίπτωση της βιώσιμης ανάπτυξης, επειδή εν προκειμένω υπάρχει μια πολιτική που αποτυγχάνει να υλοποιήσει τους μεμονωμένους στόχους της, μολονότι πρέπει να μπορούν να μετρηθούν και οι σημαντικότερες μεταβολές τάσεων που παρατηρούνται (όπως, για παράδειγμα, η πρόοδος που σημειώθηκε σε σχέση με τους στόχους της χιλιετίας).

4.4 Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί υψηλό βαθμό συνοχής των πολιτικών σε επίπεδο Ε.Ε. και κρατών μελών. Η συνολική προσπάθεια αποτελεί συνδυασμό μέτρων μικρής και μεγάλης κλίμακας, τα οποία συγκροτούν από κοινού μια διαδικασία που αντισταθμίζει τις επιπτώσεις εξελίξεων που είναι αντίθετες προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και προωθεί αλλαγές που συνάδουν με τους βασικούς στόχους. Στην προσέγγιση αυτή, μια από τις πιο δύσκολες προκλήσεις είναι να αναπτυχθούν δείκτες οι οποίοι αντανακλούν πραγματικά τις εξελίξεις.

4.5 Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη εστιάζεται επί του παρόντος σε ορισμένες μη βιώσιμες τάσεις των κοινωνιών μας που χρήζουν άμεσης επέμβασης — αλλαγή του κλίματος, μεταφορές, δημόσια υγεία και φυσικοί πόροι. Άλλες τάσεις, όπως η εξάλειψη της φτώχειας και η γήρανση του πληθυσμού, αφήθηκαν κατά μέρος για να προστεθούν αργότερα.

4.6 Στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει την επιτακτική ανάγκη να αναληφθεί δράση σε ορισμένους τομείς. Αυτοί είναι: στήριξη των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων σε νέες και καθαρές τεχνολογίες, νέες προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας, καθορισμός τιμών για τη χρήση των φυσικών πόρων, καθώς και στρατηγικών για τη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα.

4.7 Ωστόσο, οι πολιτικές στους εν λόγω τομείς, ανεξάρτητα από τη ζωτική τους σημασία, δεν επαρκούν από μόνες τους για την επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο στόχος και τα κριτήρια της βιωσιμότητας πρέπει να αντικατοπτρίζονται σε όλες τις πολιτικές. Οι επιμέρους πολιτικές της ΕΕ πρέπει να διαμορφωθούν με περισσότερη συνεκτικότητα.

4.8 Ίσως θα πρέπει να επανεξεταστεί η προσέγγιση της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Με την επικείμενη αναθεώρηση της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα πρέπει να εξεταστεί ποιος είναι ο πιο κατάλληλος τρόπος για να εφαρμοστεί η καθολική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

5. Δημοσιονομικές προοπτικές και βιώσιμη ανάπτυξη

5.1 Η διάρθρωση και το αναλυτικό περιεχόμενο του προϋπολογισμού επηρεάζουν ζωτικά την κατεύθυνση των εξελίξεων στην ΕΕ. Η αναδιάρθρωση του προϋπολογισμού με την υιοθέτηση νέων τομέων προτεραιότητας συνιστά αναγνώριση του σημαντικού ρόλου της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ αναμένει να αντικατοπτριστεί τούτο στην εκτέλεση του προϋπολογισμού σε πραγματικούς όρους: δεν πρέπει απλώς να συνεχιστούν οι ίδιες δράσεις με την εφαρμογή ιδίων μεθόδων στο πλαίσιο νέων τομέων.

5.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη και την απασχόληση, στην προοπτική της Λισαβόνας για την περίοδο έως το 2010. Ο όρος ανάπτυξη πρέπει να γίνει κατανοητός ως οικονομική ανάπτυξη η οποία συνοδεύεται από τη συνεκτίμηση των βασικών ευρωπαϊκών αξιών της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος. Η ανταγωνιστικότητα και η οικονομική ανάπτυξη δεν συνιστούν τους τελικούς καθαυτούς στόχους, αλλά τα μέσα για την πρόωθηση κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων. Ωστόσο, το πρόβλημα είναι ότι η συνεχής επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης και αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ σε σύγκριση με άλλους βασικούς τομείς της οικονομίας μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τόσο το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο όσο και τις περιβαλλοντικές μας αξίες.

5.3 Στις δημοσιονομικές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη ότι η κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη συμβάλλουν με τη σειρά τους στην οικονομική ανάπτυξη.

5.4 Η ΕΕ δεν είναι μονολιθική όσον αφορά τα επιτεύγματά της έναντι της βιώσιμης ανάπτυξης. Η κατάσταση στα επιμέρους κράτη μέλη είναι πολύ διαφορετική. Ορισμένα από αυτά κατόρθωσαν να συνδυάσουν μια σχετικά ισχυρή οικονομική ανάπτυξη με υψηλό επίπεδο κοινωνικής και περιβαλλοντικής προστασίας. Σε αυτά τα κράτη παρουσιάζεται μια θετική αλληλεπίδραση των εξελίξεων στους διάφορους τομείς. Άλλα κράτη μέλη πάλι φαίνεται να αντιμετωπίζουν την αντίθετη κατάσταση, δηλαδή συνδυασμό εξαιρετικά βραδείας οικονομικής ανάπτυξης, με δυσκολίες στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και υστέριση στην περιβαλλοντική ανάπτυξη. Τα νέα κράτη μέλη βρίσκονται σε διαφορετική κατάσταση εν συγκρίσει με τα παλιά, και χαρακτηρίζονται από οικονομική ανάπτυξη και σαφή εξέλιξη, εκκινώντας από μια προβληματική θέση στους άλλους «πυλώνες».

5.5 Η διεύρυνση αποτέλεσε τον πλέον κυρίαρχο παράγοντα αλλαγής για την ΕΕ τα τελευταία χρόνια, και μάλλον θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει τον ίδιο ρόλο για τις δημοσιονομικές προοπτικές την περίοδο 2007-2013. Αυτό βέβαια έχει σημαντικό αντίκτυπο στον προϋπολογισμό, ειδικά όσον αφορά τις δαπάνες για τη συνοχή. Η ΕΟΚΕ έχει εξετάσει τα ζητήματα της διεύρυνσης, της συνοχής και της χρηματοδότησης σε άλλες περιπτώσεις. Όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, είναι σαφές ότι η προσχώρηση στην ΕΕ συνιστά μείζονα πρόκληση για την ανάπτυξη εθνικών πολιτικών για την βιώσιμη ανάπτυξη και τη συμμετοχή στις γενικές δράσεις και τους προβληματισμούς της Ε.Ε.. Μετά την προσχώρηση, το κοινοτικό κεκτημένο καθορίζει την εξέλιξη τους στους τομείς του

περιβάλλοντος, της υγείας και στον κοινωνικό τομέα προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας, στο μέτρο που το κοινοτικό κεκτημένο προάγει τη βιώσιμη ανάπτυξη (η οποία δεν περιλαμβάνεται ρητώς σε αυτό). Όμως, οι περισσότερες προσπάθειες για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης δεν έχουν ακόμα αρχίσει. Τα κάθεστώτα στήριξης, τόσο υλικής όσο και τεχνολογικής, μπορούν και πρέπει να συμβάλλουν στην εξέλιξη των κοινωνιών αυτών προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας.

5.6 Οι τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη καθώς και άλλοι τομείς όπου έχουν εντοπιστεί μη βιώσιμες τάσεις — οι οποίοι αναφέρονται στις παραγράφους 4.4 και 4.5 — πρέπει επίσης να εξετάζονται ως προτεραιότητες στα πλαίσια των δημοσιονομικών πολιτικών.

5.7 Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ένας ξεχωριστός τομέας του προϋπολογισμού δεν είναι ούτε «βιώσιμος», ούτε «μη βιώσιμος». Οι επιδράσεις της βιώσιμης ανάπτυξης εξαρτώνται από το λεπτομερές σχέδιο των προγραμμάτων, των στόχων και των κριτηρίων για τα χρηματοδοτούμενα έργα.

5.8 Το κύριο μέσο για τη διασφάλιση της συνοχής των πολιτικών με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί η αξιολόγηση των επιπτώσεων. Αυτό αναγνωρίζεται απ' όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής, ωστόσο η πορεία προς μια συστηματική, ανεξάρτητη και αξιόπιστη αξιολόγηση όλων των σχετικών προτάσεων είναι αργή. Η ΕΟΚΕ θεωρεί την προετοιμασία και την εφαρμογή των νέων δημοσιονομικών προοπτικών σημαντική ευκαιρία για την οριστική υιοθέτηση συστηματικών αξιολογήσεων στην πράξη.

5.9 Σε κάθε πρόγραμμα, πρέπει να διενεργείται αξιολόγηση αντίκτυπου σε σχέση με τον προϋπολογισμό και τους στόχους του. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπάρξει μέριμνα για να διακοπεί ιδιαίτερος η στήριξη μη βιώσιμων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τομείς που προσδιορίζονται στη στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη αλλά και σε γνωμοδοτήσεις που έχει εκπονήσει η ΕΟΚΕ. Οι αξιολογήσεις του μακροπρόθεσμου αντίκτυπου για τη βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να συμπεριληφθούν και στη στρατηγική της Λισαβόνας, όπως έχει συστήσει στο παρελθόν η ΕΟΚΕ.

5.10 Κρίνεται αναγκαίο να εφαρμοστούν σαφή και διαφανή κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση έργων από διάφορους τομείς και προγράμματα του προϋπολογισμού. Μεταξύ αυτών πρέπει να περιλαμβάνονται κριτήρια για τη βιωσιμότητα, όπως οι συνέπειες ενός συγκεκριμένου έργου για το περιβάλλον, την υγεία, τη δημιουργία ή απώλεια θέσεων απασχόλησης και την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ.

5.11 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη χρήση πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και τις γεωργικές δαπάνες, καθώς και από τα προγράμματα ΔΕΔ. Σε αυτούς τους τομείς των κοινοτικών δραστηριοτήτων, που συνιστούν τη βασική πλειοψηφία των κοινοτικών δαπανών, οι επιλογές πρέπει να κατευθύνονται συστηματικά προς λύσεις που πληρούν τα κριτήρια βιωσιμότητας στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

5.12 Στους ανωτέρω τομείς είναι αναγκαία η καλύτερη παρακολούθηση των αποτελεσμάτων και του αντίκτυπου των ποσών που έχουν δαπανηθεί. Δεν αρκεί όμως η παρακολούθηση των κονδυλίων που δαπανώνται και η τήρηση των διοικητικών κανόνων. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στην ορθή κατεύθυνση, είναι αναγκαία η διενέργεια αναλυτικών μελετών σχετικά με τις επιπτώσεις ως προς τα κριτήρια της βιώσιμης ανάπτυξης.

5.13 Με την αξιολόγηση του αντίκτυπου προτεινόμενων πολιτικών και μόνο, δεν προκύπτει πάντα μια ολοκληρωμένη εικόνα με βάση την οποία μπορούν να ληφθούν αποφάσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, πρέπει να αξιολογούνται και οι επιπτώσεις της αδράνειας, αλλά και τα αποτελέσματα μιας τέτοιας πρακτικής σε σύγκριση με τον αντίκτυπο διάφορων πιθανών μέτρων.

6. Σχόλια επί των τομέων προτεραιότητας των δημοσιονομικών προοπτικών

6.1 Α) Βιώσιμη ανάπτυξη — Ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη και την απασχόληση

6.1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τους βασικούς στόχους της πρότασης της Επιτροπής όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη και την απασχόληση: προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε μια πλήρως ολοκληρωμένη ενιαία αγορά, ενίσχυση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων Ε&Α, διασύνδεση της Ευρώπης μέσω των δικτύων της ΕΕ, βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και κατάρτισης και της ατζέντας για την κοινωνική πολιτική, και παροχή αρωγής στην ευρωπαϊκή κοινωνία για την αντιμετώπιση και διαχείριση των αλλαγών.

6.1.2 Στο πλαίσιο αυτό η ΕΟΚΕ επιθυμεί ιδιαίτερα να υπογραμμίσει το ζωτικό ρόλο της γνώσης, της προγραμμάτων Ε&Α και των νέων τεχνολογιών. Με την ουσιαστική εστίαση προσπάθειών και πόρων στο στόχο αυτό, η Ευρώπη έχει μια μοναδική ευκαιρία να ενισχύσει την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση έναντι του σκληρού ανταγωνισμού που αναδεικνύεται από άλλες γωνίες του πλανήτη, αλλά και να διευκολύνει την έμφαση στους περιβαλλοντικούς και φυσικούς πόρους με την εφαρμογή αποδοτικότερων οικολογικά τεχνολογικών λύσεων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών, καθώς και στην προστασία της υγείας και ασφάλειας.

6.1.3 Όπως επισημάνθηκε στο Φόρουμ των φορέων που ενδιαφέρονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην ΕΕ, το οποίο διοργανώθηκε στις 14-15 Απριλίου από την ΕΟΚΕ, σε συνεργασία με την Επιτροπή, η βιώσιμη ανάπτυξη, ως βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιστά αναγκαίο να καταβληθούν συστηματικές και μακροσκοπικές προσπάθειες στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, οι οποίες να καλύπτουν συνολικά και τους τρεις πυλώνες της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής προόδου. Διάφορα πανεπιστήμια και επιστημονικά ιδρύματα στην ΕΕ έχουν δημιουργήσει δίκτυα συντονισμένης έρευνας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι δημοσιονομικές προοπτικές προσφέρουν μια πολύτιμη ευκαιρία για την υποστήριξη τόσο αυτών όσο και άλλων πρωτοβουλιών.

6.1.4 Η αύξηση του παγκόσμιου ανταγωνισμού για τις πρώτες ύλες και το πετρέλαιο — για να αναφερθούν δύο μόνο παραδείγματα — και οι συνέπειες που έχει για το κόστος καταδεικνύει την ανάγκη για την ανάπτυξη νέων υλικών, νέων παραγωγικών διαδι-

κασίων, και γενικότερα περισσότερο αποδοτικών από την άποψη της χρήσης πόρων τεχνολογιών.

6.1.4.1 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει εκ νέου την υποστήριξη της στις προτάσεις της Επιτροπής στον τομέα της ευρωπαϊκής έρευνας για διπλασιασμό της χρηματοδοτικής συμβολής στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο και έναρξη εφαρμογής του σχεδίου δράσης για την περιβαλλοντική τεχνολογία (Environmental Technology Action Plan). Στις προσεχείς γνωμοδοτήσεις που θα καταρτίσει σχετικά με το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο καθώς και ειδικά προγράμματα, η ΕΟΚΕ θα συμπεριλάβει επίσης το θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης.

6.1.5 Σε αυτόν τον τομέα των δημοσιονομικών προοπτικών που καλύπτει πέρα από το πεδίο Ε&Α και καινοτομίας και τα δίκτυα TEN, ξεχωριστή έμφαση πρέπει να δοθεί στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών. Η υποστήριξη για την ανάπτυξη τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η εισαγωγή τους στην αγορά, η ενεργειακή απόδοση και η εφαρμογή λύσεων καθαρής ενέργειας πρέπει να αποτελέσουν θέματα ύψιστης προτεραιότητας. Τα σχέδια ΔΕΔ-Μ που συνεπάγονται απλώς αύξηση του συνόλου των μεταφορών δεν συνάδουν με την αρχή της βιωσιμότητας.

6.1.6 Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει ότι, για να προσανατολιστούν οι εξελίξεις στη βιωσιμότητα, πρέπει να γίνουν περισσότερες προσπάθειες, ιδιαίτερα στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας. Μάλιστα, έχει προτείνει και συγκεκριμένες πολιτικές κατευθύνσεις για την υλοποίηση του στόχου αυτού. Στην ανακοίνωση για τις δημοσιονομικές προοπτικές δεν διασαφηνίζεται αν υπάρχει πρόθεση να διατεθούν επαρκείς πόροι για το σκοπό αυτό.

6.1.7 Προκειμένου να προετοιμαστεί η ΕΕ να αντιμετωπίσει την έντονα ανταγωνιστική παγκόσμια κοινότητα, οι δημοσιονομικές προοπτικές πρέπει να προσεγγίσουν δύο διαμετρικά αντίθετες προκλήσεις: κατ' αρχάς το υψηλό επίπεδο ανεργίας στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ και, δεύτερον, την ανάγκη — στο εγγύς μέλλον — για περισσότερο εργατικό δυναμικό στην αγορά εργασίας. Η ΕΟΚΕ έχει κάνει σχετικές συστάσεις σε πολλές από τις πρόσφατες γνωμοδοτήσεις που εξέδωσε με τους τίτλους «Πολιτική απασχόλησης: ο ρόλος της ΕΟΚΕ μετά τη διεύρυνση στο πλαίσιο της διαδικασίας της Λισσαβόνας», «Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων» και Βελτίωση της εφαρμογής της στρατηγικής της Λισσαβόνας

6.1.8 Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ επιθυμεί την υιοθέτηση νέας προσέγγισης για τη δια βίου μάθηση, επειδή πρόκειται για ένα εργαλείο για τη βελτίωση της απασχόλησης και την προαγωγή της επίγνωσης των θεμάτων που εντάσσονται στην προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης. Η δια βίου μάθηση αποδεικνύεται ως μία από τις βασικές συνιστώσες που λείπουν από τις προσπάθειες για την εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Η ανάληψη σταθερής δέσμευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί συνεργασία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων καθώς και πρόσθετες οικονομικές εισφορές από τα κράτη μέλη στον τομέα αυτό.

6.2 Β) Συνοχή για την ανάπτυξη και την απασχόληση

6.2.1 Η συνοχή αποδείχτηκε αναγκαία για την εμβάθυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής για την επανεστίαση των δράσεων συνοχής στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης.

6.2.2 Η πολιτική συνοχής πρέπει να στοχεύει στην αύξηση των οικονομικών επιδόσεων και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της κινητοποίησης αναξιοποίητων πόρων. Οι πόροι της ΕΕ δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη στήριξη προβληματικών επιχειρήσεων κατά τρόπο που οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού ή την μετακίνηση θέσεων εργασίας εντός της ΕΕ. Οι δράσεις πρέπει πρωτίστως να επικεντρώνονται στην στήριξη νέων, βιώσιμων θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, το ανθρώπινο και το φυσικό κεφάλαιο, την εδραίωση της εσωτερικής αγοράς και στη βελτίωση της κινητικότητας των εργαζομένων..

6.2.3 Πρέπει να υποστηριχθεί η εστίαση των πόρων στις περιφέρειες που παρουσιάζουν υστέρηση (στόχος 1) και για τους σκοπούς εναρμόισής τους με τους γενικούς στρατηγικούς στόχους της ΕΕ στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Είναι επίσης ζωτικής σημασίας να δοθεί περισσότερη έμφαση στη διασυνοριακή συνεργασία για την εμβάθυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς.

6.2.4 Κρίνεται απαραίτητη η θέσπιση μεταβατικής περιόδου για τις περιφέρειες στις οποίες το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ είναι υψηλότερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου, ως συνέπεια του στατιστικού αποτελέσματος της διευρυνσης. Ωστόσο, οι επιχορηγήσεις πρέπει σταδιακά να μειωθούν.

6.2.5 Ακόμη, στην προκειμένη περίπτωση, κρίνεται αναγκαία η εφαρμογή σαφών ποιοτικών δοκιμών. Λόγω της διαθεσιμότητας πόρων «από τις Βρυξέλλες», δαπανήθηκε για το σχεδιασμό σημαντικό μέρος κονδυλίων που θα μπορούσαν να έχουν διατεθεί με περισσότερο αποτελεσματικό τρόπο, ενώ δεν μπορεί να δεχθεί ούτε ότι ο περιφερειακός προγραμματισμός δημιούργησε πάντα νέες θέσεις απασχόλησης στην Ευρώπη.

6.2.6 Υπάρχει ανάγκη να αυξηθεί ο βαθμός ιδιοποίησης συγκεκριμένων δράσεων για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα. Η ΕΟΚΕ συνιστά τα προγράμματα που αποσκοπούν στην προαγωγή της συνοχής να αξιολογούνται όχι μόνο από την άποψη της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης, αλλά και με βάση τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο που έχουν στην βιώσιμη ανάπτυξη κάθε περιφέρειας.

6.3 Διατήρηση και διαχείριση φυσικών πόρων

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ)

6.3.1 Στη γνωμοδότησή της «Το μέλλον της ΚΓΠ» (?) η ΕΟΚΕ παρουσίασε και σχολίασε διεξοδικά τις διάφορες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της ΕΕ στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής και υπέδειξε τις δυσχέρειες στις οποίες προσκρούει η βιώσιμη γεωργία στην Ευρώπη ενόψει της παγκοσμιοποίησης. Σε αυτήν επεσήμανε ότι, πριν από όλες τις μεταρρυθμίσεις, υποβλήθηκαν επανειλημμένα κριτικές παρατηρήσεις και πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις σχετικά με την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισόρροπη κατανομή των γεωργικών δαπανών και για τον οικολογικό τους αντίκτυπο. Η συζήτηση αυτές δεν έχουν ολοκληρωθεί με τη μεταρρύθμιση του Λουξεμβούργου.

6.3.2 Αυτό ώθησε την Επιτροπή στη συνεχή υποβολή νέων προτάσεων για την αναδιάρθρωση των γεωργικών δαπανών με γνώμονα την προαγωγή της βιωσιμότητας. Έτσι, ο τέως επίτροπος, κ. Fischler, πρότεινε καταρχάς ένα ανώτατο όριο και αργότερα τη φθίνουσα διαβάθμιση των πληρωμών, για να επιτύχει μια «δικαιότερη» κατανομή των ενισχύσεων. Επίσης οι επίτροποι McSharry και Fischler συζήτησαν επανειλημμένα την υποχρεωτική διασύνδεση των άμεσων ενισχύσεων με περιβαλλοντικές υποχρεώσεις πέραν της ισχύουσας νομοθεσίας, προκειμένου να επιτευχθεί η κατάταξη των

μεταφερόμενων ενισχύσεων και με βάση τον οικολογικό τους χαρακτήρα. Όμως, οι προτάσεις δεν υποστηρίχθηκαν από την πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου.

6.3.3 Η μεταρρύθμιση της γεωργικής πολιτικής, που αποφασίστηκε το καλοκαίρι του 2003, προσφέρει καταρχήν στα κράτη μέλη δύο δυνατότητες κατά την καθιέρωση της πρωμότησης επιχειρήσεων, με την οποία θα διενεργούνται οι άμεσες ενισχύσεις: είτε την καθιέρωση πρωμότησης επιχειρήσεων το ύψος της οποίας θα προσανατολίζεται στις μέχρι τούδε αντίστοιχες πληρωμές, ή την καθιέρωση πρωμότησης κατά την οποία η έκταση της επιχείρησης αποτελεί τη βάση υπολογισμού ή τουλάχιστον λαμβάνεται υπόψη (η επονομαζόμενη περιφερειοποίηση).

6.3.4 Για καμία από τις προβλεπόμενες λύσεις δεν καθιερώθηκε η υποχρεωτική σύνδεση των μελλοντικών πληρωμών με τη διασφάλιση ή/και δημιουργία θέσεων εργασίας, ούτε και αυτή τη φορά. Υπό το φως της συζήτησης για τη βιωσιμότητα, το γεγονός αυτό μπορεί επίσης να οδηγήσει σε νέες κοινωνικές συζητήσεις όπως το ζήτημα των οικολογικών συνιστωσών που συνδέεται με τις πληρωμές.

6.3.5 Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα λεγόμενα «πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης», τα οποία οφείλουν να πληρούν οι γεωργικές επιχειρήσεις, δεν επεκτείνονται πέρα από την τήρηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, γεγονός που στο πλαίσιο της εφαρμογής της μεταρρύθμισης στις εκάστοτε εθνικές πολιτικές έχει ήδη προκαλέσει έντονες αντιπαραθέσεις σε ορισμένα κράτη μέλη.

6.3.6 Για την ΕΟΚΕ, είναι σαφές ότι η μεταφορά πιστώσεων πρέπει πάντοτε να συνδέεται με κάποιο κοινό όφελος. Οι πληρωμές χρήζουν αιτιολόγησης, νομιμότητας και κοινωνικής αποδοχής. Συνιστάται η σαφής σύνδεση της ΚΓΠ με τους στόχους βιωσιμότητας στο πλαίσιο της στρατηγικής του Γκέτεμποργκ και της Λισαβόνας (Δημιουργία θέσεων απασχόλησης, προαγωγή της κοινωνικής δικαιοσύνης, διατήρηση του περιβάλλοντος), καθώς, επί του παρόντος, η σύνδεση αυτή δεν είναι ξεκάθαρη για την πλειοψηφία τουλάχιστον του κοινωνικού συνόλου. Τούτο αναμένεται να δρομολογήσει περαιτέρω συζητήσεις είτε σχετικά με τη γενική σκοπιμότητα των πληρωμών, καθώς και σχετικά με τον ρόλο των γεωργών σε σχέση με αυτούς τους στόχους. Η ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΓΠ, η οποία πραγματοποιήθηκε παρά την αντίθετη γνώμη της πλειοψηφίας των ευρωπαίων γεωργών και κτηνοτρόφων, θα πρέπει να αναπροσανατολιστεί προς την ενίσχυση των βιώσιμων οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ως βάση της κοινωνικής της νομιμοποίησης

6.3.7 Οι πληρωμές από τον πρώτο πυλώνα της ΚΓΠ και ειδικά άμεσες ενισχύσεις που καταβάλλονται στους γεωργούς έχουν αναμφισβήτητη ζωτική σημασία για πολλούς από αυτούς. Ωστόσο, με τις αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις η γεωργική πολιτική δεν προσανατολίζεται προς την βιώσιμη παραγωγή, δεδομένου ότι αυτές συνιστούν πολύ περισσότερο μια πολιτική διασφάλισης του εισοδήματος από την οποία εντούτοις δεν επωφελούνται στον ίδιο βαθμό όλοι οι γεωργοί.

6.3.8 Στο δεύτερο πυλώνα, οι ενισχύσεις καταβάλλονται μόνο έναντι σαφώς προσδιορισμένων «αντιπαροχών», οι οποίες καθορίζονται βάσει κοινοτικών προγραμμάτων. Σε αυτά περιλαμβάνονται: γεωργοπεριβαλλοντικά προγράμματα, προώθηση της βιολογικής γεωργίας, εφαρμογή της διαφοροποίησης στις γεωργικές επιχειρήσεις (π.χ. ενίσχυση της μεταποίησης και εμπορίας ακατέργαστων γεωργικών προϊόντων), τις πολύ μικρές και τις μικρές επιχειρήσεις του γεωργικού κλάδου.

(?) ΕΕ C 125 της 27/5/2002, σελ. 87-89

6.3.9 Σε σχέση με αυτό, ιδιαίτερα σημαντική είναι η δήλωση της νέας επιτρόπου Γεωργίας, κας. Fischer Boel, η οποία, με την ευκαιρία της έναρξης της Οικολογικής εβδομάδας στο Βερολίνο, στις 20 Ιανουαρίου 2005, ζήτησε να «περιέλθει η ανάπτυξη της υπαίθρου στο επίκεντρο της στρατηγικής της Λισσαβόνας». Στα πλαίσια αυτά, ενδιαφέρον παρουσιάζουν και άλλες δηλώσεις του ιδιαίτερου γραφείου της επιτρόπου, σύμφωνα με τις οποίες δεν αναμένεται ότι θα δημιουργηθούν πολλές θέσεις απασχόλησης στον πρώτο πυλώνα, αντίθετα όμως διακρίνεται ένα πολύ μεγάλο δυναμικό στην πολιτική για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Η ΕΟΚΕ θα επιδοκίμαζε όλως ιδιαίτερος το ενδεχόμενο να διεξάγει η Επιτροπή το ταχύτερο δυνατό μελέτες για να καταδείξει τον αναμενόμενο αντίκτυπο που θα έχουν ίδιοι πυλώνες της γεωργικής πολιτικής για την απασχόληση, το περιβάλλον και τον κοινωνικό τομέα.

6.3.10 Με το υπό συζήτηση σχέδιο για τη θέσπιση νέου κανονισμού για την ανάπτυξη της υπαίθρου πρέπει να ανατεθούν στον τομέα αυτό πρόσθετες αρμοδιότητες (μεταξύ άλλων χρηματοδότηση των περιοχών του δικτύου NATURA-2000, του προγράμματος LEADER+). Κατ' αυτόν τον τρόπο, η «ανάπτυξη της υπαίθρου» θα καταστεί μείζον παράγοντας προσανατολισμού της πολιτικής προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας, πράγμα το οποίο η ΕΟΚΕ επιδοκίμαζε.

6.3.11 Σύμφωνα με τα σχέδια της Επιτροπής για τη χρονική περίοδο 2007-2013 ο προϋπολογισμός για την ανάπτυξη της υπαίθρου θα διατηρηθεί στα σημερινά επίπεδα. Βάσει αυτών, η ΕΟΚΕ συμπεραίνει ότι ήδη στις δημοσιονομικές προοπτικές της ΕΕ, και λαμβανομένων υπόψη των νέων αρμοδιοτήτων της, η ανάπτυξη της υπαίθρου υποχρηματοδοτείται.

6.3.12 Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα μέτρα για την «ανάπτυξη της υπαίθρου» είναι ζωτικής σημασίας για τη συζήτηση γύρω από τη βιωσιμότητα, η ΕΟΚΕ θεωρεί εντελώς ακατανόητη τη συζήτηση που διεξάγεται επί του παρόντος στο Συμβούλιο, κατόπιν πρωτοβουλίας των έξι «καθαρών συνεισφορέων» της ΕΕ, σχετικά με ενδεχόμενες εκτενείς περικοπές αυτής της θέσης του προϋπολογισμού.

6.4 Ίθαγένεια, ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη

6.4.1 Για τη διασφάλιση ενός πραγματικού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης για τους ευρωπαίους πολίτες, είναι απαραίτητη η ανάληψη δράσης σε επίπεδο ΕΕ, τόσο για την επίτευξη αποδοτικότητας όσο και για την κατανομή των οικονομικών βαρών. Η επιτυχής ένταξη των μεταναστών αποτελεί ζήτημα κοινωνικής συνοχής αλλά και απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική αποδοτικότητα. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνόρων, την υιοθέτηση κοινής πολιτικής για το άσυλο και τη μετανάστευση, την εφαρμογή μέτρων υπέρ των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη της ΕΕ ή των νεοαφιχθέντων υπηκόων τρίτων χωρών καθώς και σχετικά με την πρόληψη της παράνομης μετανάστευση και την επιστροφή των υπηκόων που διαμένουν παράνομα στην ΕΕ.

6.4.2 Η πρόληψη και καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας συνιστά βασική πρόκληση για την Ένωση. Η επάρκεια για την κάλυψη της ανάγκης για ασφάλεια αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την διοικητική, κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητα των κοινοτήτων μας.

6.4.3 Η προστασία και ασφάλεια της καθημερινής μας ζωής, περιλαμβανομένων των καθημερινών αναγκών, συνιστά ύψιστη προτεραιότητα για τους Ευρωπαίους. Οι πολίτες αξιώνουν από την Ένωση υψηλό επίπεδο προστασίας από τους κινδύνους των φυσικών καταστροφών, τις κρίσεις στον τομέα της υγείας και του περιβάλλοντος, καθώς και από άλλες καταστροφές μεγάλης κλίμακας. Οι κίνδυνοι για την υγεία από επικίνδυνες ουσίες στο περιβάλλον ή στη διατροφή καθώς και οι προδιαγραφές προστασίας και ασφάλειας, ειδικά, στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών, χρήζουν συνεχούς παρακολούθησης και δράσης σε επίπεδο Ένωσης.

6.4.4 Είναι απαραίτητη η διασφάλιση επαρκούς επιπέδου στην παροχή βασικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, όπως στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης, της ενέργειας, των μεταφορών και των επικοινωνιών. Η φυσική ασφάλεια του εφοδιασμού σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών, αποτελεί σημαντική πτυχή για τη διαμόρφωση της εσωτερικής αγοράς καθώς και για τις πολυμερείς και διμερείς εμπορικές συναλλαγές και άλλες εξωτερικές επαφές.

6.4.5 Η βιώσιμη ανάπτυξη αρχίζει σιγά-σιγά να επιβάλλεται χάρη στη συνειδητοποίηση, τη στάση και τις ενέργειες μεμονωμένων πολιτών και ομάδων και οι παράγοντες αυτοί δεν μπορούν να υποκατασταθούν μόνο με «άνωθεν» προωθούμενες δράσεις. Η Ευρώπη μπορεί να ενατενίζει με υπερηφάνεια τις οργανωμένες και λειτουργικές κοινωνίες της, συμπεριλαμβανομένων των άρτια εκπαιδευμένων και ενεργών πολιτών, καθώς και μια πολύ αναπτυσσόμενη δομή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Τα στοιχεία αυτά δημιουργούν ενδεχομένως την καλύτερη πολιτιστική βάση για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

6.4.6 Η διεύρυνση ενίσχυσε την πολιτισμική πολυμορφία στην Ευρώπη. Αυτή μπορεί να εμπλουτίσει τη ζωή κάθε πολίτη, εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης. Πρέπει επίσης να υποστηριχθούν η από κοινού χρήση της γνώσης και των εμπειριών της οικονομικής, πολιτικής και καθημερινής ζωής, αλλά και των τρόπων προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι αποδέκτες δεν θα είναι μόνο τα νέα κράτη μέλη, αλλά το σύνολο της Ευρώπης και των πολιτών της.

6.5 Η ΕΕ ως παγκόσμιος εταίρος

6.5.1 Στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής του ΟΗΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη, που έγινε στο Γιохάνεσμπουργκ, η ΕΕ αναδείχθηκε ως ένας δυναμικός, προσανατολισμένος στην παραγωγή αποτελεσμάτων, παράγων. Η ανάληψη νέων δράσεων, όπως οι πρωτοβουλίες για το νερό και την ενέργεια (συνεργασίες των εθελοντών), ενίσχυσε το θετικό κλίμα υπέρ της ΕΕ.

6.5.2 Σε επίπεδο ΟΗΕ, η εφαρμογή του σχεδίου δράσης 52 σελιδών που αποφασίστηκε στο Γιохάνεσμπουργκ σημειώνει πρόοδο. Πρόκειται για μια αργή διαδικασία στην οποία οι συμμετέχουσες χώρες αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες όσον αφορά την ανταπόκρισή τους στις υποσχέσεις και τα σχέδια.

6.5.3 Η ΕΕ οφείλει να ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις της και τον ηγετικό ρόλο που ανέλαβε στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής. Ο ρόλος αυτός πρέπει να αντικαταπριστεί στις πιστώσεις των δημοσιονομικών προοπτικών.

6.5.4 Ιδιαίτερος, η Ε.Ε. θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ), με επίκεντρο βασικές ανάγκες όπως η παροχή ύδατος, η ενέργεια, η υγειονομική προστασία, η ασφάλεια των τροφίμων, η βασική εκπαίδευση και η κατάρτιση, καθώς και η ανάπτυξη της γεωργίας.

6.5.5 Ορισμένες χώρες της Ε.Ε. έχουν αναπτύξει φιλόδοξα προγράμματα ενίσχυσης για τις ΛΑΧ, ιδιαίτερος στην Αφρική. Χρειάζεται να βελτιωθεί ο συντονισμός Ε.Ε. και κρατών μελών όσον αφορά στην κατάρτιση και την εφαρμογή αυτών των αναπτυξιακών προγραμμάτων. Το ειδικό πρόγραμμα που φέρει την επωνυμία Κοτοπου αποδείχθηκε χρήσιμο μέσο για τη συμμετοχή και των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στις ΛΑΧ (Αφρική, Καραϊβική, Ειρηνικός).

6.5.6 Το στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης είναι σε κάποιο βαθμό ενσωματωμένο σε αυτά τα αναπτυξιακά προγράμματα. Πρέπει όμως να καταλάβει κεντρική θέση, σε συμφωνία με το σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ.

6.5.7 Για να βελτιωθεί ο συντονισμός των προσπαθειών και να ενισχυθεί η διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης, η ΕΟΚΕ συνιστά να αναληφθούν περαιτέρω πρωτοβουλίες εκ μέρους της Ε.Ε., κυρίως με τη μορφή της δημιουργίας «συνασπισμών των προτύμων» για συγκεκριμένα αναπτυξιακά θέματα, όπως η παροχή ύδατος, η ενέργεια, η ασφάλεια των τροφίμων και η προστασία της υγείας.

7. Συμπεράσματα

7.1 Η αναδιάρθρωση του προϋπολογισμού με την υιοθέτηση νέων τομέων προτεραιότητας συνιστά αναγνώριση του σημαντικού ρόλου της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ αναμένει τούτο να αντικατοπτριστεί στην εκτέλεση του προϋπολογισμού σε πραγματικούς όρους· δεν πρέπει απλώς να συνεχιστούν οι ίδιες δράσεις με την εφαρμογή ιδίων μεθόδων με άλλη επωνυμία. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι απαραίτητη η αναδιάρθρωση των δαπανών προς την κατεύθυνση της υλοποίησης των προτεραιοτήτων της Ένωσης, ανεξαρτήτως του ύφους των ιδίων πόρων που τελικά θα αποφασισθεί.

7.2 Έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία, οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές, ήτοι το πλαίσιο των κοινοτικών προϋπολογισμών για την περίοδο 2007-2013, να αντανάκλουν τις προτεραιότητες της Ένωσης, και ειδικά τους στόχους της Λισαβόνας και τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η εκτεταμένη αναδιάρθρωση των δαπανών. Εάν οι δημοσιονομικές προοπτικές, δεδομένου του σχετικά μακροπρόθεσμου χρονικού τους ορίζοντα, δεν καθοδηγήσουν την ανάπτυξη της ΕΕ προς την ορθή κατεύθυνση, η ελπίδα άλλες πολιτικές ή μεταγενέστερες οικονομικές προσαρμογές να επιτύχουν την υλοποίηση του στόχου αυτού είναι μικρή.

7.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή για την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στην οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση. Στα πλαίσια της προοπτικής της Λισαβόνας για την περίοδο έως το 2010. Ο όρος ανάπτυξη πρέπει να γίνει κατανοητός ως οικονομική ανάπτυξη η οποία συνοδεύεται από τη συνεκτιμηση των βασικών ευρωπαϊκών αξιών της κοινωνικής ενσωμάτωσης και

της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος. Η ανταγωνιστικότητα και η οικονομική ανάπτυξη δεν συνιστούν αυτούσιους τελικούς στόχους, αλλά μέσα για την προώθηση κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων. Ωστόσο, το πρόβλημα είναι ότι η συνεχής επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης και αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ σε σύγκριση με άλλους βασικούς τομείς της οικονομίας μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τόσο το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο όσο και τις περιβαλλοντικές μας αξίες.

7.4 Οι τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη καθώς και άλλοι τομείς στους οποίους έχουν διαπιστωθεί μη βιώσιμες τάσεις — αλλαγή του κλίματος, μεταφορές, δημόσια υγεία, φυσικοί πόροι, εξάλειψη της φτώχειας, γήρανση του πληθυσμού και εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα — πρέπει να αντιμετωπισθούν ως προτεραιότητες και στα πλαίσια των δημοσιονομικών πολιτικών.

7.5 Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ένα κεφάλαιο του προϋπολογισμού δεν είναι αφεαυτού ούτε «βιώσιμο», αλλά ούτε «μη βιώσιμο». Οι επιδράσεις της βιώσιμης ανάπτυξης εξαρτώνται από το λεπτομερές σχέδιο των προγραμμάτων, των στόχων και των κριτηρίων για τα χρηματοδοτούμενα έργα.

7.6 Το κύριο μέσο για τη διασφάλιση της συνοχής των πολιτικών με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί η αξιολόγηση του αντίκτυπου. Σε κάθε πρόγραμμα, πρέπει να διενεργείται αξιολόγηση αντίκτυπου σε σχέση με τον προϋπολογισμό και τους στόχους του. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται ειδικότερα απαραίτητο να εντοπιστούν και να ανασταλούν οι επιχορηγήσεις για μη βιώσιμες δραστηριότητες.

7.7 Πρέπει να εφαρμοστούν σαφή και διαφανή κριτήρια για την επιλογή των έργων προς χρηματοδότηση από διάφορα κεφάλαια και προγράμματα του προϋπολογισμού. Μεταξύ αυτών πρέπει να περιλαμβάνονται κριτήρια για τη βιωσιμότητα, όπως οι επιπτώσεις ενός συγκεκριμένου έργου για το περιβάλλον, την υγεία, τη δημιουργία ή απώλεια θέσεων απασχόλησης και την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ.

7.8 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη χρήση πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και τις γεωργικές δαπάνες, καθώς και από τα προγράμματα ΤΕΝ. Σε αυτούς τους τομείς των κοινοτικών δραστηριοτήτων, που απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των κοινοτικών δαπανών, οι επιλογές πρέπει να κατευθύνονται συστηματικά προς λύσεις που πληρούν τα κριτήρια βιωσιμότητας στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

7.9 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί ιδιαίτερα να υπογραμμίσει το ζωτικό ρόλο της γνώσης, της Ε&Α και των νέων τεχνολογιών. Με την ουσιαστική εστίαση προσπαθειών και πόρων στο στόχο αυτό, η Ευρώπη έχει μια μοναδική ευκαιρία να ενισχύσει την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση έναντι του σκληρού ανταγωνισμού που αναδεικνύεται από άλλες γωνιές του πλανήτη, αλλά και να διευκολύνει την έμφαση στους περιβαλλοντικούς και φυσικούς πόρους με την εφαρμογή αποδοτικότερων, οικολογικά τεχνολογικών λύσεων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών, καθώς και στην προστασία της υγείας και ασφάλειας.

Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι γνωμοδότηση που ακολουθεί απορρίφθηκε στην ολομέλεια, αλλά συγκέντρωσε περισσότερο από το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων υπέρ:

Σημείο 4.5

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη εστιάζεται επί του παρόντος σε ορισμένες μη βιώσιμες τάσεις των κοινωνιών μας που χρήζουν προφανώς άμεσης επέμβασης: αλλαγή του κλίματος, μεταφορές, δημόσια υγεία και φυσικοί πόροι. ~~Άλλες τάσεις, όπως η~~ Η εξάλειψη της μεγάλης φτώχειας και της εξαθλίωσης και η εξέλιξη της ηλικιακής πυραμίδας αποτελούν επίσης θέματα που θα πρέπει να εξετασθούν ~~επιπλέον αφιέρων κατά μέρος για να προστεθούν αργότερα..~~ Άλλωστε, μια από τις κυριότερες αλλαγές που επιτρέπει και απαιτεί η στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, είναι ακριβώς η δυνατότητα να εγκαταλείψουμε τον καθορισμό προτεραιοτήτων, χωρίς ωστόσο να παραγνωρίζουμε την ανάγκη στοχοθετημένων δράσεων σε συγκεκριμένους τομείς.»

Αιτιολογία

Πρόκειται για προτάσεις που έχουν τον ίδιο στόχο: επιδιώκεται να καταστούν πιο εμφανείς ακόμη στο πλαίσιο της διερευνητικής γνωμοδότησης οι βασικές αλλαγές νοοτροπίας που απαιτούνται και γεννώνται από τη στρατηγική και την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.

Επισημαίνεται έτσι, ότι οι εν λόγω αλλαγές νοοτροπίας είναι ήδη αισθητές στην κοινωνία, όπως και στα άτομα, πράγμα που καθιστά δυνατό, εφόσον βεβαίως ενθαρρυνθούν από τις πολιτικές και τα θεσμικά όργανα (και συνεπώς από τις δημοσιονομικές προοπτικές), να γίνει πραγματικά λειτουργική η στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, χάρις την οποία θα υλοποιηθούν οι χειρότεροι φόβοι όσον αφορά το γίγνεσθαι.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 51

Ψήφοι κατά: 54

Αποχές: 26